

REGISTERBLAD

Datum: 2000-02-07

OMRÅDE AV RIKSINTRESSE FÖR NATURVÅRD I SÖDERMANLANDS LÄN

Områdesnummer: NRO 04 049

Områdesnamn: Långdunker

Kommun: Flen

Kartblad: Topografiska kartan nr 10H SV

Area: 472 ha, varav 445 ha land och 27 ha vatten

Naturgeografisk region: 24, Svealands sprickdalsterräng med lerslättdalar och sjöbäcken.

Kust/havsregion:

Regionindelning för sjöar och vattendrag:

Agrara kulturlandskapsregioner: Mellanbygd

Landskapsform:

Riksvärde

Odlingslandskap	Naturbetesmark Äng	Flora Fauna
-----------------	-----------------------	----------------

Värdeomdöme: Representativt odlingslandskap i herrgårdsmiljö med lång kontinuitet kring Lyftinge, Sparreholm och Ramsberg. Stor förekomst av naturbetesmarker med mycket art- och individrik flora samt mindre arealer äng. Ingår i Länsstyrelsens program för bevarande av odlingslandskapets natur- och kulturmiljövärden (objekt R27, 82-8). Ingår i Naturvårdsverkets nationell bevarandeplan för odlingslandskapet (objekt 8202, 82-37, 82-35).

Huvudkriterier: A, C, D.

Stödkriterier: storlek, mångformighet, kontinuitet, representativitet, raritet.

Förutsättningar för bevarande: Fortsatt jordbruk med åkerbruk, naturvårdsinriktad betesdrift, ängsbruk och skötsel av landskapselement. Ängsmarken i sydvästra delen slås och hagarna betas av nötboskap, och hävden är varierande god. På höjderna i väster och öster växer skog och marken är sämre betad. Här finns mycket asp, hassel, örnbräken och nässlor som borde röjas bort. Slåttermarken är mycket välhävdad men söder om den, inne i betesmarken finns täta buskage med sälg och al. Den öppna betesmarken är välhävdad. På den nyligen restaurerade marken söder om järnvägen ligger mycket torra grenar på marken som borde tas bort. Brukaren har stöd för biologisk mångfald och värdefull natur- och kulturmiljö och har för avsikt att fortsätta skötseln även i framtiden. Restaurering av igenvuxna ängar, naturbetesmarker och landskapselement. Området påverkas negativt av: upphört eller minskande betesdrift och ängsbruk, tillförsel av näringsämnen och gifter, bebyggelseexploatering, dikningar, skogsodling, energiskogsodling, täkt och omarrondering.

Säkerställande: Delar av området, Sparreholms ekhagar, är sedan 1987 avsatt som naturvårdsområde enligt 19 § i då gällande naturvårdslagen. I samband med miljöbalkens ikraftträdande den 1 januari 1999

överfördes naturvårdsområdet till naturreservat. Sparreholms ekhagar och lövnaturskogen kring Kyrkån ingår båda i Natura 2000.

Områdets huvuddrag: Representativt odlingslandskap i herrgårdsmiljö med lång kontinuitet kring Lyftinge, Sparreholm och Ramsberg.

Långdunker som är en herrgård på en höjd i Lillsjön norr om Sparreholms samhälle, har tidigare tillsammans med ekhagarna tillhört Sparreholms slotts ägor. Vid Långdunker finns ett kärr med rikt fågelliv och en å som slingrar sig fram längs med åkermarken mellan Lillsjön och Torparviken i Båven. Sparreholms ekhagar är en av Sörmlands största sammanhängande hagmarksområden. Det är kuperat och omväxlande med bergspartier, ängsmark, öppen hagmark och dungar med äldre lövträd, företrädesvis ek. Floran är artrik med typiska hagmarksväxter som kattfot, revfibbla, jungfrulin och gökblomster. De gamla ekarna hyser även lavsamhällen och insektssamhällen knutna till öppet och ljust växande ekar och den mycket långa hävdtraditionen. Svampfloran är artrik med många sällsynta arter knutna till gamla ekar, död ved samt till de mullartade markstrukturerna. Insektslivet, i synnerhet bland skalbaggar (förekomst av Läderbagge), uppvisar stor biologisk mångfald.

Ekhagarna har delvis brukats som äng under lång tid, åtminstone sedan 1600-talet. I den beteshävdade hagen norr om Torparviken finns flera fornlämningar i form av stensättningar. I hagmarken finns även flertalet äldre och troligtvis hamlade ekar, samt två hamlade lindar.

Välbevarad torpbebyggelse som tidigare hört till Sparreholm, finns numera avstyckad, bl. a. på fastigheterna Lilldunker och Långdunker.

Området var bebott redan under bronsåldern och eventuellt tidigare. Sparreholms säteri bildades under 1600-talet och den nuvarande herrgårdsanläggningen är från 1700-talet. Långdunkers herrgård ligger på en höjd vid Lillsjön och även denna huvudbyggnad uppfördes under 1700-talet. Idag brukas Sparreholm och Långdunkers ägor av samma brukare men de bägge godsen har under lång tid hört samman.

Enligt den historiska kartan från 1689 betecknades den nordliga delen av hagmarken som äng. Den sydliga och mer kuperade delen ingick dock i samma hägn och var således endast tillgängliga för efterbete. 1822 hade ängen, samt ett lika stort område norrut övergått till betesmark och gick under beteckningen "Basthagen. Ramsbergsdelen (områdets östra hälft) slogs fortfarande som äng och idag kan vi se de före detta ek-ängsmarkerna som en sista rest av ett mycket omfattande beteslandskap. Särskilt omfattande var ängsarealerna runt Hyltingeån samt på och söder om det område där Sparreholms samhälle idag breder ut sig.

I samband med laga skiftet 1925 delas godset upp i en rad olika fastigheter. De östra delarna av ekhagarna hade då övergått från ängsmark till betesmark.

Anmärkningar:

Referenser:

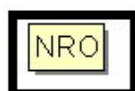
Rydberg, H., Vik, P. 1992: *Ängs- och hagmarker i Södermanlands län*. Länsstyrelsen i Södermanlands län 1992. Nyköping.

Länsstyrelsen i Södermanlands län 1991: *Program för bevarande av natur- och kulturmiljövärden i odlingslandskapet*. Nyköping.

Naturvårdsverket 1996: *Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet*. Stockholm.

Område av riksintresse för naturvården enligt 3 kap 6 § miljöbalken; Naturvårdsverkets beslut 2000-02-07

Riksintressets benämning: **Långdunker**
Identitetsnummer: **NRO 04 049**
Kommun: **Flen**
Län: **Södermanland**

Riksintressets avgränsning

Skala 1:50 000

Topografiskt kartblad nummer: 10H SV